

Nye tal på kopierne

Af professor Lars Bo Langsted
Juridisk Institut, Aalborg Universitet

Når fru Gyldenkrands svanser ned ad gaden med sin Louis Vuitton taske daskende mod lænden og et par Cucci-solbriller i håret, og når hr. Selvglahd spankulerer ned ad strøget med ærmerne rullet op på Paul Smith skjorten, så man kan se Rolex-uret, er det, man kommer i tvivl. Er disse prægtige statussymboler mon ægte – eller er de bare simple kopier? Har ejeren råd til den ægte vare eller er det en fattigrøv, der vil se dyrere ud, end hun eller han råd til? Det kan selvfølgelig også være en studerende, der endnu ikke har råd til den »ægte vare«, men som i al ubemærkethed håber at kunne skifte kopien ud med »the real thing«, den dag kandidateksamen og jobbet er i hus.

Når en vare har succes og/eller status, er der uundgåeligt andre forretningsdrivende, der vil være fristede til at »nasse« på denne status. Det kan være i form af produkter, der ligner i design, i navn, i farvevalg o.s.v., det kan være i form af produkter, der ikke ligner, men som konkurrerer om samme målgruppe ved hjælp af markedsføring, der minder om »originalens« og det kan endelig være som egentlig piratkopiering, hvor »konkurrenten« forsøger at efterligne det attråværdige produkt så meget som muligt.

For en uges tid siden offentliggjorde Økonomi- og Erhvervsministeriet en rapport om piratkopiering. Rapporten var udarbejdet af en tværministeriel arbejdsgruppe, bestående af repræsentanter fra blandt andet Økonomi- og Erhvervsministeriet, Justitsministeriet, Statsadvokaten for Særlig Økonomisk Kriminalitet, Udenrigsministeriet, Kulturministeriet, skatteministeriet & lægemiddelstyrelsen. Alle gode kræfter, der bekæmper piratkopiering, var således repræsenteret, men ikke virksomhederne, ikke forbrugerne, ikke advokaterne og domstolene og ikke forskningsverdenen. Alligevel er der denne gang kommet en læseværdig og ganske indsigtfuld rapport ud af arbejdet. Som vanligt er rapporten mere nøgtern end det såkaldte »faktaark«, som ministeriet udsender sammen med rapporten. Arket er en meget kort gengivelse af de væsentligste elementer i rapporten, og er givetvis tiltænkt medierne, som på den måde kan lave et hurtigt opkog på nyheden. F. eks siges i faktaarket, at »et forsigtigt skøn« viser at handlen alene med fysiske, piratkopierede produkter i 2005 udgjorde 1 billion (1000 milliarder) kroner. I selve rapporten siges, at OECD anslår, at værdien af internationalt handlede kopivarer »kan have udgjort op til« 200 milliarder \$ i 2005. Man kan sige, at det er en strid om ord, men problemet er sådan set stort nok, uden at man behøver at stramme op på udsagnet.

Kopivarer findes inden for en bred vifte af alle mulige produkter. At mærkevaretøj, designermøbler, ure og elektronik kopieres i vidt omfang, ved de fleste. At også tandpasta, lægemidler, sodavand, cigaretter, dæk, legetøj m.v. er genstand for kopiering ved antageligt de færreste.

I hvert fald for nogle år siden var det umuligt at færdes i italienske byer uden at støde på personer på gaden, der solgte kopierede designtasker og besøger man Kina, kan man ikke undgå at få tilbudt mindst et Rolex ur, hver gang man nærmer sig en turistattraktion. I disse tilfælde vil både prisen og salgsstedet klart vise køberen, at der her er tale om kopier af de rigtige produkter. En undersøgelse til brug for rapporten viste da også, at 58 % af de forbrugere, der havde købt kopivarer, havde købt disse i udlandet. Mere

overraskende er det, at 21 % havde indkøbt kopivarerne i supermarkedet og 19 % havde købt dem via Internettet. Først på en delt 4 fjerdeplads finder vi indkøb på loppemarkeder/kræmmermarkeder henholdsvis køb af private – begge med en andel på 16 % og hele 11 % havde købt kopierne i »mindre Specialbutikker«. Blandt andet på grund af denne noget brogede udbudskanal sammenholdt med køberens svingende muligheder for at opdage, at der er tale om kopier, afstår udvalget fornuftigvis fra at foreslå straf for slutkøberen.

Produkter, ideer, opfindelser, modeller o.s.v. bliver alt sammen kopieret. Beskyttelsen af de enkelte originale ideer og produkter findes i dag i en række forskellige love, f.eks. i ophavsretsloven, designloven, patentloven, brugsmodelloven, varemærkeloven og straffeloven. Ikke blot findes reguleringen i forskellige love, men disse love har også forskellige strafferammer. Kun i ophavsretsloven er det i dag muligt at straffe særligt grove forbrydelser med op til 6 års fængsel, hvor de øvrige love typisk kun har et strafmaksimum på 1 års fængsel.

Pressen har i sidste uge koncentreret sig om rapportens forslag om at hæve strafferammerne for ulovlig kopiering, men egentligt er der blot tale om, at man foreslår at alle krænkelse – uanset hvilken lov, der er tale om en overtrædelse af – skal kunne medføre den samme straf. Dette muliggør ikke blot, at det præg af tilfældighed, der i dag ligger over om man krænker den ene eller den anden af disse ophavsretligt lignende love, forsvinder, men også at det bliver muligt for politiet at foretage en række efterforskningskridt, som det i dag kun kan foretage ved mistanke om krænkelse af ophavsretsloven, men ikke ved mistanker om overtrædelser af de øvrige love. Eksempler på efterforskningskridt, der kun er mulige, såfremt den forbrydelse, der er mistanke om, at den pågældende overtræder, har en strafferamme på netop 6 års fængsel, kunne være indgreb i meddelelshemmeligheden, og aflæsning af informationer i et ikke-offentligt tilgængeligt informationssystem.

Umiddelbart er der ikke lagt op til nogen ny-kriminalisering, ligesom forhøjelsen af strafferammerne mest kan ses som en indbyrdes tilpasning. Det er imidlertid ikke hævet over spørgsmålsstilling, om de forbrydelser, vi her med at gøre, virkeligt er så grove, at politiet skal kunne foretage et hvilket som helst af de meget indgribende efterforskningskridt – nemlig de, der normalt kun er tænkt anvendt ved de allervesteste straffelovsovertrædelser. Udover tilpasningsbegrundelsen peger rapporten også på, at »en af de vigtigste årsager til piratkopiering er det lave sanktionsniveau, der står i misforhold til de høje indtjeningsmuligheder.« Denne påstand gøres der imidlertid ikke meget for at bevise rigtigheden af. At ca. 45 % af de adspurgte danske virksomheder peger på den milde sanktionsmulighed som en af de væsentligste årsager til, at deres produkter bliver kopieret, er således ikke meget bevis. I den sammenhæng er det tankevækkende, at rapporten peger på Kina, som det land i verden, hvorfra langt størsteparten af piratkopier inden for stort set alle genrer, stammer. Men i Kina er strafferammen for særlig grov produktion eller videresalg bl.a. af produkter, der er falske, i henhold til den kinesiske straffelov fængsel i mindst 7 år (maksimum nævnes ikke i lovbestemmelsen) og såfremt der er tale om produktion eller videreudbringelse af forfalskede medicinpræparater og der er nogle, der dør som følge af indtagelse deraf, er straffen fængsel på livstid eller dødsstraf.

Vi skal således næppe vente os noget stort fald i piratkopieringen selvom vi måtte følge forslagene om forhøjelse af strafferammerne.